

УДК 332

**І.О. Тимошенко, начальник гол. управління економіки та інвестиційної політики
Рівненська обласна державна адміністрація**

Оцінка регуляторно-організаційних підходів державної підтримки інвестиційно-інноваційних проектів на регіональному рівні

У статті висвітлені питання застосування регуляторно-організаційних підходів підтримки інвестиційно-інноваційних проектів на прикладі Рівненської області, оцінки їх ефективності із визначенням доцільності подальшого впровадження або можливих напрямків удосконалення. Стаття покликана дослідити вплив наявних механізмів бюджетного стимулювання у рамках відповідних обласних програм розвитку на активізацію інвестиційно-інноваційних процесів на місцях.

інвестиційно-інноваційний розвиток, відшкодування плати за користування кредитами комерційних банків, угода щодо регіонального розвитку, пріоритетні напрями інноваційної діяльності

Постановка проблеми. Сталий економічний розвиток значною мірою залежить від ефективної системи залучення інвестиційних ресурсів у інноваційний розвиток. Практичне впровадження інновацій, як правило, потребує значних інвестицій у пізнання та наукові дослідження, що обумовлює проблему пошуку найбільш ефективних стимулів та інструментів для реалізації інвестиційно-інноваційних проектів в умовах обмеженого бюджетного фінансування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вітчизняній економічній літературі проблемам інвестиційно-інноваційного розвитку економіки присвячено праці відомих економістів Ю.Бажала, В.Геєця, М.Крупка, О.Зінченка, А.Савчук та ін. Сьогодні потребують подальших досліджень питання пошуку нових мотиваційних стимулів для реалізації інноваційних проектів підприємствами малого та середнього бізнесу, а також найбільш ефективних форм фінансової підтримки [1-4].

Мета і завдання дослідження. Головною метою статті є висвітлення найбільш оптимальних заходів регуляторно-організаційного характеру для підтримки інвестиційно-інноваційних проектів на регіональному рівні, із застосуванням конкретних прикладів та наданням висновків щодо доцільності таких заходів та напрямків їх удосконалення. Передусім йдеться про розгляд практичних аспектів фінансової підтримки інвестиційно-інноваційних проектів у рамках діючої обласної програми науково-технічного та інноваційного розвитку із врахуванням попереднього досвіду роботи Державної інноваційної фінансово-кредитної установи на території Рівненської області.

Виклад основного матеріалу. Існує низка загальноприйнятих механізмів регіональної інвестиційно-інноваційної політики, серед яких предметом розгляду у цій статті є два найбільш поширених інструменти практичного застосування:

– виконання обласних програм інвестиційно-інноваційного розвитку, схвалених розпорядженням голови обласної державної адміністрації та затверджених сесією обласної ради;

– співпраця із місцевим представництвом Державної інноваційної фінансово-кредитної установи щодо організації конкурсів інноваційних проектів із залученням зовнішніх та місцевих бюджетних ресурсів.

У рамках обласних програм інвестиційно-інноваційного розвитку бюджетне фінансування заходів відбувається у таких основних напрямках [5-6]:

– фінансова підтримка за рахунок цільових коштів обласного бюджету підготовки та реалізації наукових розробок та інноваційних проектів, відібраних на конкурсних засадах та на безповоротній основі;

– відшкодування за рахунок обласного бюджету плати за користування кредитами комерційних банків, залучених на реалізацію інноваційних проектів.

До участі у конкурсі допускаються наукові розробки, які:

відповідають пріоритетним напрямам інноваційної діяльності області, визначеним програмою науково-технічного та інноваційного розвитку Рівненської області;

забезпечені співфінансуванням за рахунок власних коштів заявників у розмірі не менше 20 відсотків загальної кошторисної вартості наукової розробки.

Усього впродовж 2008-2009 рр. в області було підтримано шість наукових розробок на загальну суму 295 тис.грн., половина з яких була ініційована провідним вищим навчальним закладом технічного профілю Національним університетом водного господарства та природокористування (НУВГП). Водночас, впродовж 2010-2012 рр. зазначена форма підтримки реалізації наукових розробок не діяла з причин, пов'язаних із обмеженими можливостями бюджетного фінансування та браком економічно-обґрунтованих проектів через кризові явища у вітчизняній економіці. Започаткування у Рівненській області такого механізму підтримки наукових розробок та інноваційних проектів носить пілотний характер, а ідея проведення подібного конкурсу базувалася виключно на місцевій ініціативі органів виконавчої влади та місцевого самоврядування обласного рівня.

Однак, започаткування цієї форми бюджетної підтримки виявило низку серйозних вад, пов'язаних у першу чергу із проблемами практичного впровадження результатів більшості наукових розробок на підприємствах та соціальній сфері області, тому навряд чи можна стверджувати про доведені практикою беззаперечно позитивні результати такого пілотного проекту. Започаткований механізм підтримки наукових розробок не був позбавлений недоліків через доволі слабку прив'язку до реальних інноваційних бізнес-проектів із відповідними параметрами окупності та економічної ефективності.

Серед позитивів такого конкурсу можна відзначити стимулювання зацікавленості місцевих науковців брати участь у розв'язанні широкого спектру проблемних питань регіонального рівня, у тому числі поза тематичними рамками поданих проектів, а також віднаходження механізму більш тісної співпраці наукових кіл із адміністративно-управлінською вертикаллю регіону. При подальшому доопрацюванні обласних програм були внесені конкретні пропозиції щодо удосконалення описаної вище стимулюючої моделі, зокрема, шляхом чіткої регламентації застосування принципу безповоротного фінансування лише у разі гарантування практичного впровадження наукової розробки на конкретному підприємстві, установі та забезпеченням ними необхідних параметрів економічної ефективності.

Значною мірою у позитивному плані відрізняється від наведеного вище інший такий важливий механізм стимулювання інноваційно-активних підприємств як відшкодування за рахунок обласного бюджету плати за користування кредитами

комерційних банків, залучених на реалізацію інноваційних проектів. За період дії програми впродовж 2008-2009 рр. у такий спосіб було забезпечено підтримку трьох інноваційних проектів на малих та середніх підприємствах області.

Зведена характеристика цих проектів наводиться у табл.1, яка дає можливість оцінити суми залучених в область кредитних ресурсів під конкретні інноваційні проекти, у тому числі за рахунок коштів іноземних фінансово-кредитних установ, та економічний ефект від реалізації проектів у вигляді отриманих бюджетних надходжень та створення нових робочих місць у регіоні.

Таблиця 1 – Характеристика інноваційних проектів у рамках обласного конкурсу

№ з/п	Назва підприємства	Назва інноваційного проекту	Сума кредиту	Відшкодовано	Економічний ефект
1	ТОВ – компанія «Пульсар і Ко»	Впровадження технологій отримання каркасних геотекстилів і геосіток з нетканних матеріалів	598,5 тис.євро	70,0 тис.грн.	Сплачено податків та зборів: 1519,8 тис.грн. Створено 8 нових робочих місць
2	ТОВ фірма «Сіменс Габро»	Впровадження енерго та ресурсозберігаючої технологічної обробки природного каменю	1360,0 тис.грн.	138,4 тис.грн.	Сплачено податків та зборів: 1331,7 тис.грн. Створено 7 нових робочих місць
3	Фермерське господарство ім.Шевченка	Створення замкнутого циклу виробництва біодизелю з власної сировини	273,9 тис.дол. США	60,0 тис.грн.	Сплачено податків та зборів: 376,5 тис.грн. Створено 2 нових робочих місця
Всього				268,4 тис.грн.	Сплачено податків: 3228,0 тис.грн. Створено 17 нових робочих місць

Підтримані на регіональному рівні інноваційні проекти дали можливість: ТОВ-компанії «Пульсар і Ко» освоїти випуск армованих геотекстильних матеріалів для потреб замовників на основов'язальній рашель-машині; ТзОВ фірмі «Сіменс Габро» оснастити існуючу технологічну лінію полірувальним верстатом з програмним управлінням та можливістю отримати високу якість трьохвимірного полірування при меншій кількості витратних матеріалів і скороченні часу обробки природного каменю; фермерському господарству ім.Шевченка придбати нову технологічну лінію з виробництва біодизельного палива з власної сировини (ріпаку).

Як бачимо, економічний ефект від заходів підтримки вказаних вище інноваційних проектів очевидний, якщо оцінювати їх з точки зору наповнення бюджету, створення нових робочих місць та співставляючи результативність проектів із порівняно незначним рівнем фінансового стимулювання з обласного бюджету в

обсязі близько 270 тис.грн.

Як вже зазначалось вище, одним із інструментів для реалізації регіональної інвестиційно-інноваційної політики є співпраця із територіальним представництвом Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, якою упродовж своєї багаторічної діяльності на території області накопичено серйозний досвід успішної реалізації інноваційних проектів.

Таблиця 2 дає уявлення про характер підтриманих Держіннофондом інноваційних проектів на території Рівненської області.

Таблиця 2 – Перелік значимих інноваційних проектів, які отримали інноваційні позики від регіонального відділення Держіннофонду.

№ з/п	Назва підприємства	Назва проекту	Вартість (тис.грн.)
1	КП "Міськсвітло"	«Впровадження енергозберігаючої технології в зовнішнє освітлення вулиць міста Рівне»	209,6
2	ВАТ "Костопільський завод БІТІМ"	«Організація виробництва високоефективних конкурентоздатних теплоізоляційних матеріалів на основі супертонкого мінерального волокна»	800,0
3	ТОВ "Акватон"	«Створення виробництва мідних проводів з температурним індексом 180- 200 С»	3629,4
4	Березнівське державне лісогосподарське підприємство	«Впровадження безвідходної технології переробки деревини хвойних порід з орієнтацією випуску продукції на експорт»	2177,6
5	ВАТ "Рівненська фабрика нетканих матеріалів"	«Впровадження енергозберігаючої технології виробництва декоративних нетканих матеріалів для меблевої та автомобілебудівної промисловості за технологією термобондінг»	3905,9
6	ДП "Укрбурштин"	«Впровадження новітніх технологій виробництва янтарної, глутарової та адипінової кислоти»	2998,6
7	КСП "Колос"	«Впровадження високопродуктивної . технології виробництва дієтичних лікувальних молочних продуктів»	265,6
8	Державне лісогосподарське об'єднання "Рівнеліс"	«Впровадження ресурсозберігаючої безвідходної технології виробництва сірників державним лісогосподарським об'єднанням «Рівнеліс»	17330,0
11	ТОВ фірма "Верстатник"	«Організація безвідходної високотехнологічної обробки природного каменю»	2150,0
12	КСП "Зоря" Дубенського району	«Впровадження сучасної технології переробки харчових злаків на базі обладнання ОПМ-0,6 «Фермер» для отримання високосортної муки»	138,0
13	КСП імені Шевченка Здолбунівського району	"Поглиблена переробка молока з послідуочим отриманням казеїну та молочного цукру»	170,0

Продовження таблиці 2

14	КСП "Україна" Дубровицького району	«Впровадження сучасної технології переробки молока»	165,0
15	ВАТ "Рівненський завод "Газотрон"	«Розробка конструкції технології виготовлення та освоєння серійного виробництва енергозберігаючих трубчастих люмінесцентних ламп низького тиску»	80,0
16	ТОВ "Суно і компанія"	"Впровадження нової технології фасування та пакування сипучих продуктів»	192,3
18	АТ "Рівненський ДБК"	«Енергозберігаюча технологія отримання залізобетону та бетонних виробів»	200,6
19	КСП "Горинь" Дубровицького району	«Впровадження нової екологічно чистої безвідходної технології переробки молока»	75,2
Всього			34428,0

Як бачимо, поряд із інноваційними проектами у сільському господарстві та комунальному секторі, у програмі підтримки взяли участь державні підприємства Державне лісогосподарське об'єднання «Рівнеліс», Березнівське державне лісогосподарське підприємство та Державне підприємство «Укрбурштин», а також промислові середні підприємства ТОВ «Акватон», ТОВ фірма «Верстатник», ВАТ «Рівненська фабрика нетканих матеріалів» та ВАТ «Рівненський завод «Газотрон». Підтримка державою цих проектів дала можливість не лише впровадити нові технології на діючих інноваційно активних підприємствах області, але й фактично започаткувати роботу нових ефективно діючих і по-сьогодні промислових підприємств. Передусім йдеться про єдину в Україні сірникову фабрику та підприємство з видобутку та переробки бурштину.

Набутий практичний досвід підготовки інноваційних проектів та подальшої їх реалізації дав змогу зазначеним вище промисловим підприємствам активізувати впровадження інших інвестпроектів за рахунок бюджетних коштів, а також із залученням зовнішніх фінансових ресурсів вітчизняних, зарубіжних фінансово-кредитних установ. Зокрема, відшкодування з обласного бюджету отримувала вже згадувана вище компанія ТОВ–компанія «Пульсар і Ко» у рамках проекту «Впровадження технологій отримання каркасних геотекстилів і геосіток з нетканих матеріалів» на фабриці нетканих матеріалів у місті Рівне.

Отже, діяльність рівненського відділення Державної інноваційної фінансово-кредитної установи позитивно вплинуло на подальший розвиток інвестиційно-інноваційної сфери регіону. Ця організація надавала підприємствам усіх форм власності довгострокові безпроцентні позики під реальні перспективні проекти та, на відміну від банківських структур, які фактично зорієнтовані лише на фінансовий результат кредитної операції із гарантіями вчасного повернення кредиту і відсотків, Державна інноваційна фінансово-кредитна установа будувала свою діяльність виходячи із необхідності забезпечення довгострокового економічного ефекту та подальшого динамічного розвитку підприємства-позичальника. Одним словом, його функція полягала у створенні надійної стартової платформи для підприємства, яке взяло за основу своєї діяльності постійне технологічне удосконалення.

Висновки. Предметом дослідження стали такі інструменти забезпечення регіональної інвестиційно-інноваційної політики, як обласні програми інвестиційно-інноваційного розвитку та реалізація інноваційних проектів у співпраці з регіональним представництвом Державної інноваційної фінансово-кредитної установи. Найбільш ефективним із наявного інструментарію виглядає механізм стимулювання інноваційно-активних підприємств шляхом відшкодування за рахунок бюджетних коштів плати за користування кредитами комерційних банків, залучених на реалізацію інноваційних проектів.

Вагомим інструментом підтримки інвестиційно-інноваційних проектів є співпраця із регіональною Державною фінансово-кредитною установою, яка у попередні роки забезпечила бюджетне фінансування на поворотній основі з близько 20 інноваційних проектів, які дали надійні стартові умови для ряду успішно працюючих й донині підприємств області.

Список літератури

1. Бажал Ю. Знаньева економіка: теорії і державна політика // Економіка і прогнозування, 2003, №3.
2. Геєць В.М. Характер перехідних процесів до економіки знань / В.М. Геєць // Економіка України. – 2004.- № 4-5.
3. Кравченко Н.А. Інвестиційна складова інноваційного розвитку. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності 2011. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/.
4. Крупко М.І. Фінансові інструменти державного регулювання та підтримки інноваційної сфери/ М.І. Крупко // Фінанси України. – 2001. – №4.
5. Програма інвестиційного розвитку Рівненської області на 2010-2012 роки. Рішення сесії Рівненської обласної ради від 26.02.2010р. №1495.
6. Програма науково-технічного та інноваційного розвитку Рівненської області на 2011-2013 роки. Рішення сесії Рівненської обласної ради від 30.12.2010 р. №63.

И. Тимошенко

Оценка регуляторно-организационных подходов государственной поддержки инвестиционно-инновационных проектов на региональном уровне

В статье освещены вопросы применения регуляторно-организационных подходов поддержки инвестиционно-инновационных проектов на примере Ровенской области, оценки их эффективности с определением целесообразности дальнейшего внедрения или возможных направлений усовершенствования.

I.Tymoshenko

Evaluation of regulatory and organization approaches for the government support of investment and innovation projects at regional level

The article highlights the issues of the application of regulatory and organization approaches for the support of investment and innovation projects on the example of Rivne region, the evaluation of their effectiveness determining the further implementation expediency or possible areas of improvement. The article aims to investigate the impact of existing mechanisms for fiscal incentives in the appropriate regional programs for development and intensification of local investment and innovation processes.

Одержано 7.10.12